

Näringsdepartementet

Rättssekretariatet

Ändring i rennäringsförordningen

Förslag

3 § rennäringsförordningen (1993:384) har följande lydelse.

3 § Rätt till sådan småviltsjakt och sådant handredskapsfiske på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen som inte bedrivs yrkesmässigt skall upplåtas under förutsättning att

1. någon olägenhet av betydelse inte uppkommer för rennäringen,
2. något hinder inte möter enligt bestämmelserna i 32 § rennäringslagen (1971:437), och att
3. jakten eller fisket inte inverkar menligt på miljön, turismen eller andra intressen.

Vid upplåtelse av rätt till annan jakt eller annat fiske skall företräde ges sådana personer för vilka jakten eller fisket är av väsentlig betydelse för deras försörjning.

Det föreslås att 3 § rennäringsförordningen ska ha följande lydelse.

3 § Rätt till sådan småviltsjakt och sådant handredskapsfiske på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen som inte bedrivs yrkesmässigt *ska* upplåtas *till den som är fast bosatt i Sverige* under förutsättning att

1. någon olägenhet av betydelse inte uppkommer för rennäringen,
2. något hinder inte möter enligt bestämmelserna i 32 § rennäringslagen (1971:437), och att
3. jakten eller fisket inte inverkar menligt på miljön, turismen eller andra intressen.

Första stycket gäller även den som inte är fast bosatt i Sverige men omfattas av Sveriges internationella åtaganden om etableringsfrihet, arbetskraftens fria rörlighet och utbyte av tjänster och som därigenom har uppnått en närmare anknytning till Sverige.

Sådan rätt som avses i första stycket får under de där angivna förutsättningarna även upplåtas till någon annan.

Vid upplåtelse av rätt till annan jakt eller annat fiske *ska personer för vilka jakten eller fisket är av väsentlig betydelse för deras försörjning ges företräde.*

Ändringen innebär dels att ett krav på fast bosättning i Sverige införs som en förutsättning för rätt till upplåtelse av rätt till bl. a. småviltsjakt ("fjälljakt") på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen (första stycket), dels att en bestämmelse införs som likställer den som inte är fast bosatt i Sverige men omfattas av Sveriges internationella åtaganden om etableringsfrihet, fri rörlighet för arbetskraft och tjänsteutbyte och som därigenom har uppnått en närmare anknytning till Sverige med den som är bosatt i Sverige (nya andra stycket). Ytterligare föreskrifter om bosättningskravet och om

undantaget i det föreslagna nya andra stycket meddelas enligt 8 § samma förordning av Statens jordbruksverk (hädanefter Jordbruksverket).

Denna förordning föreslås träda i kraft den 1 april 2016.

Tidigare bestämmelser

Fram till den 1 juli 2007 gällde enligt 3 § rennäringsförordningen ett krav på fast bosättning i Sverige för rätt till upplåtelse av småviltsjakt på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen.

Jordbruksverket, som i rennäringsförordningen bemyndigats att meddela närmare föreskrifter om småviltsjakt, angav i sina föreskrifter att dygnstillstånd mot avgift ”skall” medges den som är folkbokförd i Sverige, och ”får” medges den som inte är folkbokförd i Sverige.

Länsstyrelserna i de berörda områdena hade beslutat om närmare bestämmelser. Länsstyrelsen i Norrbottens län hade beslutat att bara jägare som är folkbokförda i Sverige fick delta i jakten under de två första veckorna (”jakttidskravet”) och att jägare folkbokförda i annat nordiskt land skulle åtföljas av en ”jaktansvarig” som driver eller är anställd i ett företag som har sitt säte i den kommun där verksamheten bedrivs (”jaktansvarigkravet”). Liknande bestämmelser fanns i Västerbottens och Jämtlands (betr. renbetesfjällen) län.

Kommerskollegium

I en utredning i juni 2006 gjorde Kommerskollegium bedömningen att förordningens och föreskrifternas krav på bosättning och folkbokföring var indirekt diskriminerande när det gäller den fria rörligheten för tjänster och kunde stå i strid med diskrimineringsförbudet i artikel 49 i EG-fördraget, numera artikel 56 i EUF-fördraget, (dnr Jo2006/2630). Kommerskollegium ansåg även att Länsstyrelsens i Norrbottens län bestämmelser begränsade den fria rörligheten, eftersom de inskränkte möjligheten att erbjuda jakttjänster åt jägare som inte var folkbokförda i landet. De var enligt Kommerskollegium även indirekt diskriminerande mot jägare från andra medlemsstater p.g.a. folkbokföringskravet och gick inte att motivera med hänsyn till något tvingande allmänintresse.

EU-kommissionen

I en skrivelse i november 2006 anförde EU-kommissionen att reglerna för småviltsjakten i Norrbottens län kunde utgöra hinder för den fria rörligheten för tjänster och brott mot principen om icke-diskriminering genom att i praktiken förhindra jägare bosatta i utlandet från att jaga på samma villkor om jägare bosatta i Sverige. Regeringen svarade att en översyn av reglerna skulle göras.

Regeländringar

En rättslig bedömning gjordes i Regeringskansliet. Slutsatsen var att den aktuella bestämmelsen i rennäringsförordningen i dess dåvarande lydelse inte kunde behållas och att åtgärder för att gynna bosättning och försörjning på orten eller begränsa jakttrycket och slitage på naturen fick hanteras på annat sätt än genom krav på bosättning i Sverige.

Bosättnings- och folkbokföringskraven togs bort genom ändringar i förordningen och föreskrifterna, vilka trädde i kraft den 1 juli 2007.

Länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län har därefter infört regler om dygnsjakttillstånd, kommunårsjakttillstånd och länsårsjakttillstånd.

Staten, genom Länsstyrelsen i Norrbottens län, har efter beslut av Justitiekanslern betalat ut ersättning med ca 600 000 kr för förlorade intäkter till ett jaktturismföretag.

Utvärdering

Jordbruksverket fick före ikraftträdandet av författningsändringarna i uppdrag att övervaka effekterna av ändringen i förordningen på småviltstammarna, rennäringsmiljön, naturmiljön och den svenska jakttraditionen. I slutrapporten, som lämnades till regeringen den 19 december 2013, sammanfattades resultatet. Av sammanfattningen framgick att det inte fanns belägg för några märkbara negativa effekter på småviltstammarna, rennäringsmiljön och naturmiljön. Eventuella effekter på jakttrycket hanterades enligt Jordbruksverket genom länsstyrelsernas administrativa system. Vad som avsågs med den svenska jakttraditionen var oklart enligt Jordbruksverket. Om man menade möjligheten att jaga utan större tidsmässig framförhållning och utan att störas av andra jägare ansåg Jordbruksverket dock att detta hade påverkats genom det högre jakttrycket (dnr Jo2007/473, 1350, 1353).

Beträffande det högre jakttrycket har de berörda länsstyrelserna uppgett följande om de senaste jaktsäsongerna. Jaktåret 2013/14 var antalet aktiverade jaktdagar i Jämtlands län 11 619 stycken, varvid 2 778 avsåg jägare från andra länder än Sverige. Jaktåret 2014/15 var motsvarande siffror 13 590 jaktdagar respektive 3 418. Jaktåret 2013/14 var antalet aktiverade jaktdagar i Västerbottens län 10 309 stycken, varvid 4 906 avsåg jägare från andra länder än Sverige. Jaktåret 2014/15 var motsvarande siffror 13 205 jaktdagar respektive 6 041. Jaktåret 2013/14 var antalet aktiverade jaktdagar i Norrbottens län 19 307 stycken, varvid 4 109 avsåg jägare från andra länder än Sverige. Jaktåret 2014/15 var motsvarande siffror 24 181 jaktdagar respektive 5 702.

Synpunkter på jakten som föranleder förslaget

Från jägarhåll har framförts följande. 2007 års ändringar har lett till ett oacceptabelt högt jakttryck genom tillströmningen av utländska jägare. Trängseln har ökat i fjällen och det finns ”konflikter” mellan svenska jägare och rennäringen å ena sidan och utländska jägare å andra sidan. Ett stort antal, särskilt norska och italienska, jägare deltar i jakten. Under jakten i Västerbottens län i augusti – december 2012 uppges drygt 4 000 svenska, nästan 3 000 norska och nästan 1 500 italienska jägare ha jagat (källa: Svenska Jägareförbundet). Utländska jägare anses vara effektivare än svenska jägare och nedlägger fler ripor under jakten. De anses även ha en annan jaktkultur som skiljer sig från den svenska. Således skjuter många av dem fler ripor än svenska ripjägare, eftersom de sistnämnda endast skjuter ”överskottet”. Vidare har det framhållits att utländska jägare skräpar ner i större utsträckning än svenska jägare. Till detta kommer att det norska ripbeståndet är på nedgång, vilket kan leda till att ripa rödlistas i Norge. Det kan i sin tur leda till ett ännu högre tryck från norska ripjägare i Sverige. Därtill har många arbetstillfällen gått förlorade i de lokala företag som före ändringarna år 2007 ägnade sig åt guideverksamhet på grund av det s.k. jaktansvarigkravet. Såvitt är känt har inga synpunkter på rennäringens förordning framförts från utländska jägare.

Riksdagen har tillkännagett att ”regeringen långsiktigt bör trygga fjälljakten och i det arbetet ompröva bestämmelserna i rennäringens förordning i syfte att återgå till regleringen som den var utformad före ändringen 2007” (bet. 2011/12:MJU13, rskr. 2011/12:172). I ett senare tillkännagivande har riksdagen hänvisat till det tidigare tillkännagivandet samt anfört att det bör göras ”en översyn av hur man inom ramen för EU-rätten långsiktigt kan trygga jakten på renbetesfjällen i Jämtlands län och på kronomarken ovanför odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län” bet. 2014/15:MJU9).

Rennäringens förordning bör, mot bakgrund av det ovanstående, därför ändras.

Konsekvenser

En ändring i rennäringens förordning som den föreslagna kommer inte i sig att ha några omedelbara ekonomiska eller administrativa konsekvenser. Utländska jägare, som enligt nuvarande reglering har rätt att bedriva aktuell småviltsjakt, kan komma att påverkas av den föreslagna ändringen genom att deras rätt till jakt begränsas. I vilken utsträckning deras rätt till jakt kan komma att begränsas beror på hur Jordbruksverket utformar sina föreskrifter och tolkar begreppet ”närmare anknytning till Sverige”. Den föreslagna ändringen kommer alltså att utgöra grund för ändringar i Jordbruksverkets föreskrifter och, i sista hand, länsstyrelsernas beslut om jakträttsupplåtelse. Med regler av

motsvarande slag som före år 2007 kommer jakttrycket sannolikt att minska till fördel för svenska jägare och möjligheterna för lokala guideföretag kommer att förbättras. Utformas reglerna på ett sätt som motsvarar vad som gällde före ändringen år 2007, dvs. med jakttidskrav och jaktansvarigkrav, kommer samma risk för skadeståndskrav mot staten att finnas som före 2007 års ändring, även om denna risk bör bli lägre med hänsyn till att utrikes bosatta som omfattas av Sveriges åtaganden om fri rörlighet m.m. enligt det föreslagna nya andra stycket likställs med bosatta i Sverige.

Jakt på statens mark i andra länder

I Finland har var och en som har hemort i en kommun som hör till Lapplands län eller i ett antal särskilt angivna kommuner rätt att i sin hemkommun jaga på områden som tillhör staten.

I Danmark har var och en som är fast bosatt i Danmark rätt att driva icke yrkesmässig jakt på fisketerritoriet. Detta gäller dock inte personer som omfattas av EU:s och EES' regler om etableringsfrihet samt fri rörlighet för arbetskraft och tjänster och som därigenom har uppnått en närmare anknytning till landet.

I Norge har enligt Fjellevens den som det senaste året har varit och fortfarande är bosatt i Norge rätt till tillstånd att driva jakt utan hund på småvilt.

I dessa länder finns således bosättningskrav i olika former.